

בבא קמא קט"ו

אמר רב אמר משמו של רבי חייא, גנב ומכר ואחר כך הוכר הגנב, דינו ותביעתו של בעל הבית הם על הגנב. ואם הוא בא לגבות את החפץ מהקונה, יתן לו את הדמים. ואפילו שהגנב הוכר, לא אומרים שהוא יחזיר את הכלים בחינם ויתבע את הדמים מן הגנב. ורבי יוחנן אמר משמו של רבי ינאי, דינו של בעל הבית הוא עם הקונה, והוא יכול לקחת ממנו את הכלים בחינם.

ואמר רב יוסף, שרב ורבי יוחנן אינם חולקים. רב אמר שהדין עם הראשון לאחר יאוש, ורבי יוחנן אמר שהדין עם השני לפני יאוש. ושניהם סוברים כרב חסדא שאמר, גזל ולא נתיאשו הבעלים ומכרו לאחר, רצה מזה גובה רצה מזה גובה. ואפילו שהקונה נתן דמים לגנב, הרי הגנב הוא כגזולן וחייב להחזיר את הגניבה לבעלים. ורק כשהגנב לא הוכר, חכמים עשו תקנת השוק שהקונה יקבל מה ששילם. אבל כשהגנב הוכר, על הקונה לחזר אחריו כדי שהוא יחזיר לו את הדמים.

אמר לו אביי, האם רב ורב חסדא אינם חולקים, הרי הם במתנות כהונה שהם כלפני יאוש, הם נחלקים. ששנינו במשנה במסכת חולין, אמר לו 'מכור לי מעיה של פרה' והיו בהן מתנות, הטבח נותנם לכהן, ואינו מנכה ללוקח מן הדמים. לקח הימנו במשקל, נותן לכהן ומנכה לו מן הדמים. ואמר רב, כוונת המשנה במקרה שקנה במשקל, זה רק כשהקונה שקל את הבשר בעצמו, אזי נותן לכהן ומתחשב עם הטבח. אבל אם הטבח שקל לו את הבשר, דינו של הכהן וערעורו הוא עם הטבח.³³⁹ מפני שהטבח שמכר את המתנות של הכהן, דינו כגזולן. ורב לשיטתו, שאמר בקונה מן גנב שהדין עם הראשון. ומכאן שרב חולק על רב חסדא וסובר שאם גזל ולא התיאשו הבעלים ונתן לאחר, גובה רק מן הגזולן.

רב אמר אף דין עם הטבח דוחה הגמרא ואומרת, שכוונת רב לומר שאם הטבח שקל בעצמו, דינו אף עם הטבח. והחידוש הוא, שהיינו אומרים הואיל ומתנות כהונה שבאה מכח גבוה חזקה יותר ובכל מקום שהם הם ברשות הכהן ואינם נגזלות, ואפילו אם הטבח שקל בעצמו הכהן יגבה מן הלוקח. לזה השמיעה שדינו של הכהן הוא גם עם הטבח. ולאביי שאמר שרב ורבי יוחנן חולקים, הם חולקים בשיטתו של רב חסדא.

רב זביד א' נחלקו כשנתיאשו בעלים ביד לוקח ומביאה הגמרא עוד דעות, במה נחלקו ולא ביד גנב אם יאוש ואח"כ ש"ר קונה

באים לדון. רב זביד אמר, שאם הבעלים לא התיאשו, גם רב ורבי יוחנן סוברים

339 אביי הבין שהדין עם הטבח דוקא, וכן כאן הדין עם הראשון דוקא. ומכאן קשה על רש"י במסכת חולין. תוס'.

שהבעלים לוקח את הגניבה בלא לשלם, כרב חסדא. ורב ורבי יוחנן נחלקו כשהבעלים לא התייאשו כשהגניבה היתה ביד הגנב, והתייאשו כשהגניבה ביד הלוקח. רב סבר יאוש ואחר כך שינוי רשות קונה, והדין עם הראשון. ורבי יוחנן אמר יאוש ואחר כך שינוי רשות אינו קונה, והדין עם השני.

ר"פ א' שרב ור"י נחלקו אם עשו תקנת השוק בהוכר הגנב
רב פפא אמר, שרב ורבי יוחנן נחלקו לפני יאוש. ולא נחלקו בגלימה, ולדברי הכל היא חוזרת

לבעלים. והקונה אינו יכול לעכבה בידו עד שיקבל את הדמים ששילם כרב חסדא. ונחלקו בדין 'תקנת השוק'. רב אמר משמו של רבי חיאי, שאם גנב ומכר ואחר כך הוכר הגנב, דינו של הלוקח על הגנב וממנו יתבע את מעותיו, ולא עשו בו 'תקנת השוק'. ורבי יוחנן בשם רבי ינאי אמר, שדינו של הלוקח על הבעלים ועשו בו 'תקנת השוק', חכמים עשו תקנה ללוקח שקנה בשוק בפרהסיא ולא ידע שהוא גנוב. ואחרי שהבעלים יקח את הגניבה יטול ממנו את מעותיו³⁴⁰.

שואלת הגמרא האם רב סובר שלא עשו בו תקנת השוק?. והרי רב הונא היה תלמידו של רב. ורב הונא הורה בדין של 'חנן בישא' שגנב גלימה ומכרה. וכשבאו לפני רב הונא אמר לבעלים, פדה את משכונך שבידו ושלם לקונה? עונה הגמרא, שכיון ואי אפשר לגבות את הגניבה מחנן בישא, הוא כמו שלא הוכר הגנב, ולדברי הכל עשו בו תקנת השוק.

רבא אמר, אם גנב מפורסם, לא עשו בו תקנת השוק. שואלת הגמרא ממה שרב הונא הורה במקרה של חנן בישא שהיה גנב מפורסם, ועשו בו תקנת השוק? עונה הגמרא, שחנן בישא היה מפורסם לרעה, אבל לא היה מפורסם לגניבות.

אופנים שבהם לא עשו תקנת השוק
גנב ופרע בחובו מן הכלים שגנב, גנב ופרע בהיקפו, לא עשו בו תקנת השוק. מפני שאומרים למלוה ולמי

שמכר לו בהקפה, לא נתת לו את הדמים על דעת שיתן לך את הכלים, אלא על מנת שיפרע לך דמים. אם נתן לו את הגניבה במשכנתא להלוואה שהלווה. אם נתן לו שווה מאתים בחוב של מאה עשו בו תקנת השוק. מפני שהוא הלוואו על דעת שיפרע מן המשכון. ואם נתן לו במשכנתא שווה מאה במאה אמימר אמר לא עשו בו תקנת השוק, מפני שאין דרך להלוות כנגד כל שוויו של המשכון והאמינו ולא הלוואו על דעת שיפרע מן הגניבה³⁴¹. ומר זוטרא אמר עשו בו תקנת השוק. מכר שווה מאה במאה עשו בו תקנת השוק, מכר שווה מאה במאתים, רב ששת אמר לא עשו בו תקנת השוק. רבא אמר עשו בו תקנת השוק. והלכה שבכולם³⁴² עשו

340 אבל הקונה אינו יכול לומר לאו בע"ד ידי את. ולמרות שבכל מקרה הבעלים חייב לשלם לקונה, בין מטעם לאו בע"ד ידי את, ובין משום תקנת השוק. הנפקא מינה היא כשגזל ובא אחר ואכל בלא לשלם דמים. אם אומרים כרב חסדא הנגזל יכול לתבוע את התשלום מן השני אם נוח לו יותר, או מן הראשון. רש"י.

341 רש"י.

342 בכל מה שנחלקו האמוראים עשו תקנת השוק אבל במה שרבא אמר שבגנב מפורסם לא עשו תקנת השוק

תקנת השוק, חוץ מגנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקפו.

לוח ד' זח וגנב גלימא ונתן
לו ולוח ד' זוז והוכר הגנב

מביאה הגמרא מעשה, באדם אחד היה חייב לאבימי בר
גאזי חמיו של רבינא ארבעה זוזים. והלך אותו אדם וגנב
גלימה והביאה לו, והלוח לו ארבעה זוזים אחרים. ולבסוף הוכר הגנב. וכשבאו
לדין לפני רבינא אמר, בארבעה הזוזים הראשונים שפרע מהגלימה הוא כדין גנב
ופרע בחובו שלא עשו בו תקנת השוק, ואינו צריך לתת מאומה. ועבור ארבעת
הזוזים האחרים שנתן על המשכון של הגלימה קח ארבעה זוזים האחרים והחזיר
את הגלימה.

הקשה רב כהן, אולי הוא נתן את הגלימה עבור ארבעת הזוזים הראשונים, ודינו
כמי שפרע בחובו, ועל ארבעת הזוזים האחרים הוא האמינו, כמו שמתחילה האמין
לו על ארבעת הזוזים הראשונים? וכשבא הדבר לפני רבי אבהו אמר הלכה כרבי
כהן, שאומרים שכמו שבתחילה האמינו כך האמינו בארבעה הזוזים האחרים.

רבא אמר שעכשו תקנת השוק גם
בלוקח מן הלוקח

נרשאה גנב ספר, ומכרו לפונאה בשמונים זוזים,
והלך פפונאה ומכרו לבן מחוזא במאה ועשרים זוז,
ולבסוף הוכר הגנב. אביי אמר שבעל הספר יתן לבן מחוזא שמונים זוז ויקח את
הספר. ובן מחוזא יקח ארבעים זוז מבן פפונא. והקשה רבא אם בלוקח מן הגנב
עשו תקנת השוק, האם בלוקח מן הלוקח לא עשו תקנת השוק? אלא אמר רבא,
שבעל הספר יתן לבן מחוזא מאה ועשרים זוז ויקח את הספר. וילך בעל הספר ויקח
ארבעים זוז מבן פפונא, ושמונים זוז מנרשאה.

משנה

זה בא בחביתו וזה בכדו ונשבר של זבש זה בא בחביתו של יין, וזה בא בכדו של דבש.
נסדקה חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל את הדבש לתוכו, משלם לו רק את
שכר הכלי ואת שכר הפעולה. ואם אמר אציל את שלך, ואתה תשלם לי את דמי
היין, משלם לו את דמי היין. שטף נהר חמורו וחמורו של חברו, אם שלו יפה מנה
ושל חברו מאתים, והניח זה את שלו והציל את של חברו אין לו אלא שכרו. ואם
אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי את דמי שלי, חייב ליתן לו.

גמרא

אמר על מה שבכדים העומדים להשבר
הרי זה תרו"מ לא אמר כלום

שואלת הגמרא, מדוע בעל היין אינו יכול לומר
לבעל הדבש. כיון שהדבש היה הולך לאיבוד
אם לא הייתי ממלא אותו בחבית שלי, אני זכיתי בו מן ההפקר³⁴³. הרי שנינו
בברייתא, הרי שהיה טעון כדי יין וכדי שמן וראה שהן משתברות, לא יאמר הרי

לא נחלק אדם והלכה בדבריו. תוס'.

343 אבל בחמור אי אפשר לומר כך שהרי היה אפשר להצילו. רש"י.

זה תרומה ומעשרות על פירות שיש לי בבית ואם אמר לא אמר כלום? אומרת הגמרא שביאור הברייתא הוא כפי שרבי ירמיה אמר, כשעקל בית הבד כרוך עליה. כך גם כאן מדובר כשעקל בית הבד כרוך על החבית, והדבש לא ישפך בבת אחת אלא מעט מעט ובעל הדבש יכול להציל את דבשו, והדבש אינו הפקר.

ושאלת הגמרא, ומדוע אם התכוון שתהיה תרומה על פירות שבמקום אחר, לא אמר כלום. והרי ששנינו בברייתא, מי שבא בדרך ומעות בידו ואנס כנגדו, לא יאמר פירות מעשר שני שיש לי בביתי מחוללים על מעות הללו, ואם אמר כן דבריו קיימים? עונה הגמרא, שאם אמר כן הפירות מחוללים כשיכול להצילם על ידי הדחק, אבל לכתחילה לא יאמר כך.

י' חביות יין טבל טמא אומר הרי היא תרומת מעשר על חברותיה ידי הדחק לא יאמר כן לכתחילה³⁴⁴? והרי שנינו

בברייתא, היו לו עשר חביות של טבל טמא, שטבול לתרומת מעשר, וראה אחת שנשברה או שנתגלתה אומר הרי היא תרומת מעשר על תשע חברותיה. מפני שיין תרומה טמא אינו ראוי אלא לזילוף ויש לכהן הפסד מועט³⁴⁵. ובשמן לא יעשה כן מפני הפסד כהן. מפני ששמן של תרומה טמאה ראוי להדליק בו ויש לכהן הפסד מרובה. ואמר רבי ירמיה כשעקל בית הבד כרוך עליה ואינו הפסד גדול כל כך, כמו זה שיש כשאינו יכול להציל על ידי הדחק. ושואלת הגמרא אם החבית נשברה אפשר לומר שהיא ראויה, אבל אם נתגלתה למה היא ראויה³⁴⁶? ובכל זאת שנינו שהיא תרומה, ומכאן שלא חששו להפסד מועט? ואין לומר שחבית יין שנתגלתה ראויה לזילוף. שהרי שנינו מים שנתגלו לא ישפכם ברשות הרבים, ולא יגבל בהם את הטיט, ולא ירביץ בהם את הבית, ולא ישקה מהם את בהמתו³⁴⁷, ולא בהמת חבירו?

מסננת יש בה משום גילוי ר' נחמיה מתיר כשהתחתונה מכוסה עונה הגמרא, שאפשר להעביר את המים במסננת כרבי נחמיה. כמו ששנינו

בברייתא, מסננת יש בה משום גילוי, רבי נחמיה אומר בזמן שהתחתונה מגולה³⁴⁸, אבל התחתונה מכוסה אין בה משום גילוי, משום שארס הנחש דומה לספוג והוא צף ועומד. ואומרת הגמרא הרי רבי סימון אמר בשם רבי יהושע בן לוי שבזמן שאדם עירב אותו אסור? עונה הגמרא שאפשר להניח דבר מה על פי החבית ולסננו בנחת. ושואלת הגמרא, הרי שנינו בברייתא, תורמין מן הטמא על הטמא,

344 לפי רש"י. אבל תוס' כתבו שאי אפשר לומר כן שהרי גם בשמן שיש בו הפסד מרובה אסור לכתחילה. אלא השאלה היא על מה שאמרו לעיל שאפילו בדיעבד אינה תרומה. תוס'.

345 מפני שהוא יכול להצילו על ידי הדחק. רש"י.

346 אבל לא הקשה משמן שאסור לעשות בו אבל תרומתו תרומה. מפני שראוי להדליקה בלא שיגעו בו. תוס'.

347 רש"י פירש שמא ישחטנה. התוס' כתבו שלא ישקה אפ' בהמה טמאה משום בל תשחית.

348 וההידוש הוא שלא אומרים שהנחש בורח מהקול כשנשפך בב"א. תוס'.

ומן הטהור על הטהור, ומן הטהור על הטמא, אבל לא מן הטמא על הטהור. רבי נחמיה אומר, אף מן הטמא על הטמא לא התיירו אלא בשל דמאי? עונה הגמרא, כאן מדובר בטבל של דמאי.

שמן תרומה טמא ראוי להדלקה י"ו הגמרא שואלת על מה ששנינו בברייתא, ובשמן חדש אינו ראוי לזילוף

לא יעשה מפני הפסד כהן. מה ההבדל בין שמן טמא שראוי להדליק לבין יין טמא שראוי לזילוף? הרי הזילוף הוא דבר חשוב. כמו הנמכר בשנים? עונה הגמרא, מדובר כאן ביין חדש שאינו ראוי לזילוף. ואין לומר שראוי לישנו כדי לזלף ביין הישן, שכיון וחוששים שמא יבוא לידי תקלה וישתה יין טמא של תרומה אין מיישנים אותו. אבל בשמן אין חשש שיבוא לידי תקלה, מפני שיניחוהו בכלי מאוס, אבל את היין שרוצים לזלף בו לריח טוב לא יניחו בכלי מאוס.

חבית יין של תרומה שנטמאה לב"ש תשפך לב"ה תעשה זילוף

הגמרא הביאה, שאין להפריש מעשרות על יין מיין שהוא טבל טמא, שעל ידי כך גורמים הפסד לכהן, שהרי לא ישהה אותו, שחוששים שמא ישתה מהיין. ומביאה הגמרא שתנאים נחלקו בתקלה עצמה³⁴⁹, אם חוששים לתקלה. ששנינו בברייתא, חבית של יין של תרומה שנטמאת, בית שמאי אומרים תשפך הכל, כולה תשפך ביחד. מפני שחוששים לתקלה אם ישהה אותה לזילוף. ובית הלל אומרים תעשה זילוף, ואין חוששים לתקלה. אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי אני אכריע, בבית תעשה זילוף, מפני שהיא ראויה לזלף מיד. ובשדה תשפך, מפני שעד שיביא אותה לביתו יבוא לידי תקלה. ויש אומרים, בישן תעשה זילוף, ובחדש תשפך הכל, מפני שעד שיהיה ישן וראוי לזילוף יבואו בו לידי תקלה. אמרו לו, אין הכרעה שלישית מכרעת. אתה רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר טעם של עצמך מפני שגם בית שמאי וגם בית הלל לא הזכירו כלל בדבריהם בית ושדה³⁵⁰.

349 ר"י מפרש שבי"ח דבר אמרו שגזרו בגידולי תרומה משום תרומה טמאה ביד כהן שמא ישהה ויבוא לידי תקלה, ואין חולק בזה. מפני שלפעמים משהה עד לשנה אחרת אבל כאן יכול לעשות זילוף אחרי שיתיישן מעט. ועוד ששם אין בגזירה הפסד לכהן. אבל כאן שיש הפסד גמור אם תשפך יש מי שלא חושש לתקלה. וקשה מה שר"ה חושש לתקלה בפ' במה מדליקין בחיטים של תרומה אפ' בשליקתא ומאיסתא ומפסידים לכהן לגמרי. וי"ל שר"ה לא חולק בשליקתא ומאיסתא ולכן אין לכהן הפסד כיון שיכולים לשלקם ולהמאיסם. תוס'.

350 רש"י מפרש שהיא דעת שלישית שאין הלכה כמותה מפני שלא נאמר בתנאים הראשונים שיש לתלות את הדין בכך. וכן אומר ר"י שמסתבר לומר. אבל בקולי מטלניות רבי אליעזר אומר בין מן המוכן בין שלא מן המוכן טמא. ורבי יהושע אומר בין מן המוכן בין שלא מן המוכן טמא טהור. ורבי עקיבא אומר מן המוכן טמא טהור. וללא הטעם שר"ע הוא תלמיד היתה הלכה כהכרעה של ר"ע. ובמה ששנינו לא ישתטף אדם בין בחמין ובין צונן היא הכרעה מפני שהתנאים הראשונים גילו דעתם שיש מקום לחלק בין חמין לצונן. אבל כאן בית שמאי ור"ה לא גילו דעתם שיש מקום לחלק בין בית לשדה. ור"ת מפרש שהכרעה שלישית היא הכרעה של דור שלישי. כמו שאמרו שאין הלכה כר"ע מפני שהוא תלמיד. ויש מפרשים שתשפך משום שריחא מילתא, ואסור לזלף משום שהוא כשתיה ולא נראה לתוס'. תוס'.